

De laurierboom van Revius

Enny de Bruijn

Tijdschrift voor Nederlandse kerkgeschiedenis 13 (2010), p. 55-56.

Aan de Stromarkt in Deventer, op nummer 8, staat een van de meest imposante huizen van de stad: het Badenhuis. De statige, neoclassicistische gevel lijkt niet erg oud: die is aan het begin van de twintigste eeuw voor het oorspronkelijke pand gezet. Maar achter de gevel begint het verleden, met krakende trappen, rijkbeschilderde plafonds en voorname schouwen. Dit is het huis waar tussen 1618 en 1642 de predikant en dichter Jacob Revius woonde. De inrichting is van net ná zijn tijd. Alleen de eeuwenoude kelders moet hij ongeveer zo gezien hebben, toen hij hier in eigen persoon rondliep.

Aan dat huis met zijn grote tuin moet ik denken als ik Revius' gedicht *Laurus rediviva* lees – een technisch hoogstandje in het Grieks, Latijn, Frans en Nederlands, geschreven ter gelegenheid van de benoeming van Henricus Reneri aan het Deventer Athenaeum. De Nederlandse versie begint zo:

O Lauwer, die my meest van alles con't vermaken
Dat in mijn hofken is te ruycken off te smaken,
My dunckt (daerom ghy oock mijn oge bet behaecht)
Dat ghy van onse school het beeltenisse draecht.

Dat wekt de indruk van een klassiek georiënteerd gelegenheidsgedicht, vol verplichte lauwertakken, eeuwige roem en bloeiende wetenschappen.

De bezongene, Henricus Reneri, gunt ons bij dit gedicht echter een blik achter de schermen in de werkplaats van de dichter. En wat blijkt? De takken van de laurierboom die het vers dragen zijn niet slechts dichterlijke beeldspraak, ze hebben wel degelijk een concrete basis in de werkelijkheid. In 's dichters tuin achter de pastorie in Deventer blijkt een reële laurierboom te staan, een vierarmige boom die doodgevroren lijkt na een koude winter, maar onverwacht weer begint uit te lopen. Dat gebeuren, dat zich onder zijn ogen voltrekt, biedt diepe troost aan Revius' symbolisch ingestelde gemoed: wat dood lijkt komt tot leven, zelfs als wij het allerminst verwachten.

Voor zichzelf legt de dichter daarbij, als we Reneri in zijn brief aan David le Leu de Wilhem (10/20 december 1631) geloven mogen, een verband met de opleving van zijn trieste stemming. Datzelfde jaar immers werd hij getroffen door een ramp: bij het instorten van een schoorsteen in het huis raakten hijzelf, zijn vrouw en hun dochttertje begraven onder de puinhopen. Zijn vrouw raakte zwaar gewond maar herstelde. Het kindje echter – waarschijnlijk niet ouder dan twee jaar – kwam om het leven. Geen wonder dat Revius in een trieste stemming verkeert, die maanden later pas opleeft door wat hij ziet in zijn tuin.

In het gedicht waartoe de herleefde laurier hem inspireert, verbergt hij die persoonlijke emotie evenwel achter een universeler gevoel van hoop, hoop voor het Deventer Athenaeum dat weliswaar treurde om het verlies van Scanderus, maar met de komst van Reneri herleeft en mogelijk in de toekomst tot 'een bos van Lauweren' zal worden. De treurigheid en vreugde van de dichter, de zichtbare boom in zijn tuin, de groei van de school en de bloei van de wetenschap, de liefde tot Deventer en uiteindelijk de christelijke hoop op een betere toekomst smelten samen in een vers vol symboliek.

Het is niet Revius' beste, meest ontroerende of persoonlijke gedicht. Maar voor wie de achtergrond kent, wordt hier zichtbaar hoe het 'graan des levens' wordt omgestookt tot

'jenever der poëzie'. Zo gezien kan zelfs een gelegenheidsgedicht, geperst in het keurslijf van de literaire conventie, een uitstekende historische bron zijn: meer dan welk feitenrelaas geeft het inzicht in de geloofsbeleving van de dichter.

Enny de Bruijn